МПУС
Б С 792
СЦЕНА
1939-1940
COBISS ©
Културно наслеђе Србије

СЦЕНА

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ О ПОЗОРИШТУ

Бр. 9 Београд, 3 јануара 1940 Год. V

ПРИМЕРАК ДВА ДИНАРА

БОЈЕ *сликарске* за малање на платну, свили, штофу, хартији и т.д.

Сва средства за одржавање чистоће као маст за паркете и жице „ИДЕАЛ“ четке за усисавање прашине и гланцовање, разне политуре за освежавање намештаја. Боје, фирнајза и лакова за фарбање.

Добићете најбоље и најјефтиније код познате домаће фирме

Недељка К. Савића Београд

Тел. 23-908 20-287 Теразије 7. и Краља Милутина бр. 35 Тел. 26-919

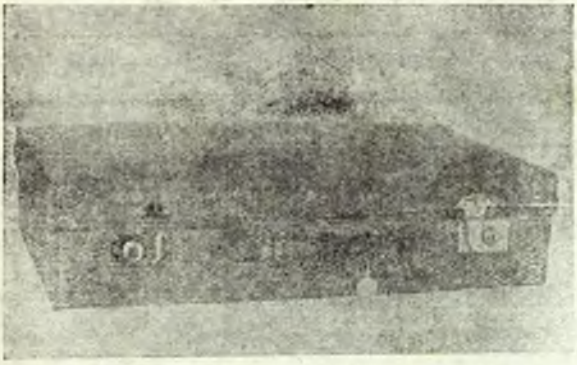

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ИЗРАДУ КОФЕРА И ТОРБАРСКИХ ИЗРАЂЕВИНА

МИЛАНА Ј. СТОЈАНОВИЋА и К°

БЕОГРАД

Престолонаследников трг (Теразије) 38
Телефон 25-064

Поенкареова 2, палата Југобанке
Телефон 25-332

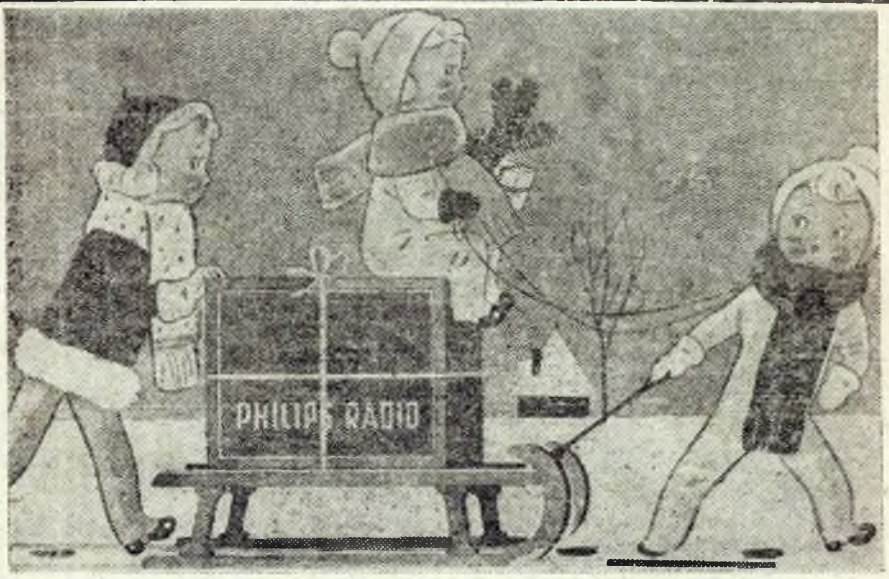

Za Božić *pokloni za celu porodicu* PHILIPS RADIO

СЦЕНА

БР. 9 БЕОГРАД 3 ЈАНУАРА 1940 ГОДИНА V

ВАГНЕР — РЕГЕЊИ

Прилози проблему опере

Да би уопште било могућно заузети правилан став према опери, потребно је сазнање, да опера претставља литерарну заблуду; што се њеног историјског постанка тиче, и ту би се могло говорити о „историјској заблуди."

Извести до краја отпеван позоришни комад, постићи јединство и разумљивост у радњи, све то намеће истовремено и питање: каквим се ставом оправдава једна у певању радећа корпорација.

Две супротне могућности дају исти резултат

Или је: певање још не формирана реч, или: појачана реч налази свој израз у песми.

Прво значи да се смисао певане речи не спроводи кроз реч, већ кроз њену музичку обраду.

Глук, Хендел, Моцарт, Бах и др. понављају чешће једну реч толико пута, док музичка фраза, смисао и израз речи у довољној мери нису доспели до слуха.

Осим тога, из искуства стеченог на основу опажања, намеће се потреба певања, што опери даје печат опере.

Према томе, доспели смо до театралног, до суштаствености позоришта, које је лишено свега реалистичног.

Свака је опера бајка.

Не апелује на нас са позорнице ни место радње ни „историја", ни омиљени или омражени, већ огледало наших најпримитивнијих тежњи, које певача потстичу да учини овај или онај покрет или дуго држи један тон.

Ако оперу гледамо и слушамо из тог потпуно неутралног става, онда следује да „озбиљно" дело врло често оставља на нас комичан утисак, док на против комично дело озбиљан.

Овај привидни софизам не би на овом месту био изречен, да по овом гледишту већ одавно није дошло до објективне потврде.

И овом извртању узрока и дејства код оперског збивања, захваљује модерна режија свој напредак, која на најједноставнији начин хоће да преобрати израз у утисак.

ПРЕВОЗ РОБЕ
ПРЕСЕЉЕЊА
и сопствени
магазин

Шпедитер Тома Брдарић
Карађорђева 89 БЕОГРАД Телефон 25-318

„Страшни родитељи“

Жана Коктоа на београдској позорници

Комад знаменитог француског писца Жана Коктоа приказује се на нашој позорници у режији арх. г. Ступице и у тумачењу госпођа Дугалић, Ризнић, Урбанове и господе Милошевића и Живановића.

„Страшни родитељи“ су, по речима париске критике, један од најјачих комада, какав париска публика није давно имала. „То је био *догађај*, не само по материјалном успеху који се свако вече огледао у пуној дворани, већ и по удару који је добронамерни критичар имао пред делом овакве вредности.

„Мада се сваке сезоне забележи по који успех, ипак је потребно да прођу године док не наиђемо на дело које нам у духу остави утисак искреног, непобитног успеха“.

Улоге у овом комаду су снажно оцртане и дају прилике нашим глумцима да и у Београду поново париски успех.

Добри познаваоци и обожаватељи Жана Коктоа можда ће се изненадити што у овом делу његовом неће наћи поезију на коју су навикли, али је она депласирана у овој чистој драми.

Франсоа Порше, један од критичара комада, баш поводом овога, рекао је: „Не видим како би се она могла убацити у точкове ове буржоаске трагедије, а да не заустави цео механизам“.

Јесте ли гледали „Богојављенску ноћ“?

Размена гостовања престоничког и скопског позоришта

Према постигнутом споразуму између управника београдског Народног позоришта и управника Народног позоришта у Скопљу, ускоро (највероватније почетком фебруара), доћи ће до размене гостовања драмских трупа Београда и Скопља.

За репертоар београдске трупе директор драме г. др. Милачић узео је у обзир ове комаде: *Кир Јању* Стерије Поповића, *Коштану* Боре Станковића, Пиранделову параболу *Где је истина*, *Богојављенску ноћ* Шекспирову, *Последњи сираш* Алфреда Жерија, *Страшне родитеље* Жана Коктоа, и Островскову комедију *Без мираза*. Од набројаних дела биће изведено пет.

Скопско Народно позориште приказаће драму струшког обућара Крлевића *Новац је убиство*, која је и у Скопљу и у Нишу имала великог успеха, затим Пановићеве *Печалбаре*, Шекспировог *Отела*, Станковићеву *Коштану*, Вернеров *Нови живот*, Пиранделову комедију *Да би се оденула голошиња* и најновији комад Плаовића и Ђоковића *Кад је среда петак је*.

Оба гостовања већ сад побуђују знатан интерес и код једне и код друге публике.

Обућарска радња „ТРИГЛАВ“ Поенкареова — 11

услед селидбе продаје целокупан лагер **женске и мушке обуће** по невероватно **сниженој цени** и даје **попуста 30%**

БИБЛИОТЕКА МУЗЕЈА ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ БЕОГРАД

ПОМОДНА ТРГОВИНА
ЗА ДАМЕ
свилене, вунене и памучне тканине.
ЗА ГОСПОДУ
прави енглески штофови, најфинији енглески пуплин за кошуље и пиџаме.

БОЈОРЕ
КР. МИЛАНА 35 (до Цветног трга)
ТЕЛЕФОН 27-893

Позоришни статисти

Публика никада довољно не познаје сићушну али значајну улогу позоришних статиста. Они су за њу анонимни и онда кад режија успе да од њих створи, у склопу претставе, уметнички колектив. Некада, позоришни статисти били су примитивно третирани, и као такви значили неодговорну и добровољну гомилу, која из нужде попуњава претстављање масе или најситније епизоде на позорници. Данас је њихова ситуација друкчија у оним позориштима, где се уметнички израз развија до танчина. Шта више, модерни режисери полажу много на кретање и стилизовање статистерије. На основу тог принципа, руковање масом, односно статистима, показало се као уметничка врлина првога реда У колико један режисер, кроз своје концепције, уме да захвати дубље улогу масе, било у класичном или модерном репертоару, у толико се више документују његове уметничке способности. Није ни чудо, што се данас режисерски подухвати у многоме ослањају на колективну рељефност позоришних статиста, који у томе случају, сви скупа, изражавају једну посебну уметничку целину, утиснуту у главни драмски склоп. Без тога, претстава ретко кад успева.

Крсто Шпадијер
шеф позоришних статиста

У толико пре, за разлику од прошлости, улога позоришних статиста има данас друкчији смисао. Некада су из те почетне позоришне изакулисне гомиле ницали постепено и значајни таленти. Ти таленти су се постепено и развијали, одвајајући се тешком борбом из гомиле у индивидуалне јединке. Кроз такву школу, елементарну и горку, пролазиле су многе глумачке генерације.

Наше позориште такође има и историју која показује сличан израст изврсних глумаца из круга позоришне статистерије. Многи наши виђени глумци у прошлости, поникли су на тај начин и оправдали своју уметничку

постојаност и квалитет. Читаве духовне успомене препричавају се и данас о појединим моментима наших глумаца, о моментима из њиховог живота док су се још пробијали кроз редове статиста, и тек кроз ту шибу постајали уметничке личности.

Али, такав је пут данас скоро сасвим запостављен. Позоришни статисти нису више школа за глуму. Они значе сасвим нешто посебно по своме уметничком задатку. Није више циљ, да се из њихових редова рађају уметнички појединци.

Михаило Васић
секретар управе позоришта
(Цртеж Вл. Жедринског)

То се може десити, и још се дешава самоучки. Али циљ је данас, да позоришни статисти дејствују као целина, као колективна скупина, која као таква, а солидна у основи, значи исто толико колико и какав позоришни стар за себе. Дакле, позоришни статисти, под руком режисера стваоца, немају за циљ да се из њиховог круга издвајају индивидуалности; већ се полаже на то, да они, преданошћу и сталношћу, изругинирани у своме послу, васпитају себе до степена скупног уметничког израза. Њихова амбиција постаје искључиво заједничка, а не појединачна.

Према свему томе, позоришни статисти добијају све више у погледу значаја. Баш због тога и њихов избор не може више бити тако површан, летимичан и провизоран. Они се бирају са изузетном пажњом, јер од тога избора зависи њихова даља уметничка организација у позоришту. Они нису више уљези са улице, који случајно одслуже свој рок иза кулиса, а потом најбрже одлазе у други живот, који више нема везе са позориштем. Данас позоришни статисти значе организам, над чијом се негом посведневно бди од стране уметничких фактора у позоришту. Тиме се стиче и њихов бољи материјални положај у самом позоришту. Везано једно с другим, постизава се треће, т.ј. уметничка улога оних одоздо, што је врло важно у позоришном животу у опште.

ПОЗИВ

Позивам грађанство града Београда, Земуна и Панчева да утврди да ја имам **најбоља жупска вина** у Југославији и Средњој Европи. Стовариште жупских вина **Миљаковић**, Ђуре Даничића бр. 10, ћоше, телефон 30-7-49.

KRZNARIJA

BUKI ACKACAJ
Vuka Karadžića - 7a

preporučuje Vama svoje
Astragone
Persianere
Srebrne lisice
i ostala krzna

Клавир некад и сад

Клавир је, кажу, једна врста домаће животиње. Чак и кад није по неки велики „флигел“ него мали и слаби „пианино“, осећа се човек у кући пријатније с њим Баш као кад има мачку поред огњишта.

Па ипак, клавир није тако давно саставни део „добре грађанске куће“. Ко је некада држао до свог угледа у друштву, свирао је у — фрулу. То се, нарочито у доба Ренесансе, сматрало као необично отмено. А ко није свирао у фрулу, тај је бар певао уз гитару. Обичај да деца „из добре куће“ седну пред клавир у исто доба када седају први пут у школске клупе није старији од двеста година.

Када је осамнаести век смењивао седамнаести, музикални Флорентинац Кристофори пронашао је клавир.

Ипак, тај проналазак је имао дугу предисторију. Шта је клавир у самој ствари, када га издвојимо из његовог ормана, његове љуске? Обичан инструмент са затегнутим жицама, какав је постао много раније. У Немачкој је пре 16 века био познат под именом „Хакбрет“. Није било дирки него се у његове жице ударало као у жице код тамбуре. Тог прадеду нашег клавира могао је свирач да понесе под мишком. У 16 веку, почео је такав „клавир“ да се мења Звао се још друкчије: прво клавикорд и клавичембало, а ускоро спинет (по млетачком градитељу Спинетиу). Његов тон је, ипак, био још увек оштар и једноличан. Обогатио се ипак у скали са тоновима: гис, ес, ас и ес.

Али лепу боју тона дао је тек Кристофори, када је измислио клавир у чије жице удара чекић.

Цео осамнаести век и почетак деветнаестог века поклањали су много пажње спољној опреми клавира. Клавичембала и спинети, који су некада намештани на сто а сада гордо стојали на својим ногама, малани су, украшавани резбаријама и интерсирани. Мајстори су желели да акустично уживање повећају оптичким задовољством.

Клавир је често био комбиновани део

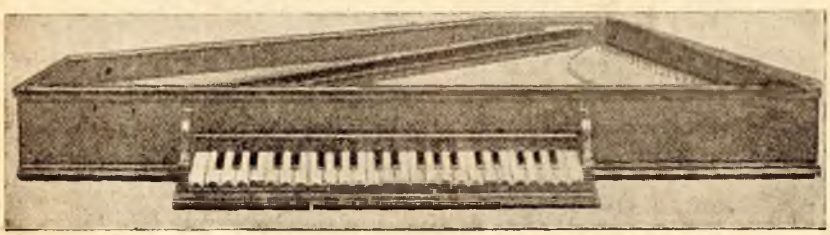

Италијански спинет — вирџинал (XVI век)

намештаја. На њему се пио чај, на њему су писана љубавна писма или крпиле чарапе. Високи клавири, код којих су жице стојале вертикално а који су се звали клавири-жирафе, нарочито су били употребљиви за чување рубља. Кад неко добије клавир на поклон, морао је прво да га загледа са свих страна, док открије где је сакривена даска за писаћи сто или полица за рубље.

Сад је, разуме се, клавир само клавир. Модерни стил га прави једноставним, толико једноставним да већ личи на операциони сто. Из једне крајности прешли смо данас у другу.

Радио и грамофон, дотле, показују се све опаснијим непријатељима клавира. Јер све је мањи број деце која уче клавир. У данашње доба такозваног темпа, чини се данашњој младежи исувише спора „Бајерова" школица. Брже се на радиу нађе Пешта или Беч, а на грамофон још брже стави плоча Падеревског.

Накинђурени клавир из доба Луја XV

ПРОДАВНИЦА: Кр. Милана 62

Два домаћа оперска новитета

Београдска опера примила је на приказивање два нова оперска дела од домаћих композитора.

Једно је *Ђурађ Бранковић*, музичка драма Светомира Настасијевића, за коју је либрето написао рано преминули песник и књижевник Момчило Настасијевић, а друго *Блаженкина заклетва*, опера познатог виолинисте професора Музичке академије г. Петра Стојановића, који је по своме плодном композиторском раду био нарочито познат у бечким и пештанским уметничким круговима, где се углавном његова делатност пре рата и развијала.

Оба дела одавно чекају на извођење, а сад ће, свакако, бити изнета пред публику још у току ове сезоне.

Репертоарске вести

Без мираза, драма руског класичног писма А. Н. Остроговског почела да се спрема. Режију овог комада имају гђа Вера Греч и г. Поликарп Павлов одлични бив. чланови Художественог театра. Улоге су подељене нашим истакнутим уметницима, гђама Греч (у алтернацији гђа Евка Микулић), Д. Милошевић, Ани Паранос и г. г. Д. Гошићу, Плаовићу, Живановићу, Цветковићу, Душановићу и др. Улогу Робинзона играће, на нашем језику, г. Павлов.

✪

Почела је да се спрема *Иванка*, фолклорни комад с музиком и певањем од Љубомира Бошњаковића, војног капелника. Радња овог комада развија се на Охридском језеру. Главне улоге играју гђе М. Бошњаковић, Дивна Радић и г. Цветковић. Редитељ је г. Гошић, сценограф г. Беложански.

✪

У ОПЕРИ се спрема

Реприза *Луизе* од Шарпантјеа. Насловну улогу пева гђа Злата Ђунђенац. Диригент г. Матачић.

Реприза балета *Коцелија* од Делиба. Кореографија и режија гђе Нине Кирсанове к. г. Диригент г. Пордес.

Премијера опере *Орфеј* од Глука. Главне улоге гђе Сарван и Нури Хаџић. Диригент г. Матачић.

Премијера *Фалстафа* од Вердиа. Наславну улогу пева г. Пихлер. Диригент г. Полић.

Дивна Радић

Евгенија Пинтеровић-Јорановић

СА СВИХ СТРАНА

Бугарски композитор *Веселин Стојанов*, аутор опере „Женско царство„ написао је оперу „Саламбо" по роману Гистава Флобера, а на либрето Бориса Боросанова. Премијера овог дела биће у софиској Народној опери, идућега месеца.

✪

У Лондону музичка сезона иде доста нормално, упркос ратној атмосфери која се свуда осећа. Хенри Вуд и Тома Бешем, чувени диригенти, имали су по један велики концерт, а балетска трупа Рамберт дала је премијеру балета *Lady into Fox*, по једној новели Давида Гарнета. Кореографију је дала Андрее Хауард.

✪

Миланска Скала ће прославити педесетогодишњицу од првог извођења Маскањијеве популарне *Каваперије русшикане*.

✪

Белгија је такође на мртвој стражи, иако неутрална. Па ипак је позоришни и музички живот доста жив. Тако је Театр де ла Моне отворио своју зимску сезону једним значајним француским оперским делом, *Краљицом Фјамешом* од Ксавиа Леруа и Катиле Мандес. Композитор Леру је дебитовао у Брислу са својом, тада још непознатом и неиздатом, партитуром *Еванђелина*.

У Анверсу је фламанска Опера дала *Медеју* Дариуса Милоа (дело које је 1938 године поручила француска држава). То је лирска адаптација Еурипидове трагедије коју је необично вешто извршила гђа Мадлен Мило.

Дафне од Р. Штрауса, у фламанском дијалекту, доживела је велики успех на првој фламанској позорници.

Мирјан Ристић
женски кројач
Поенкареова 11 I спр. тел. 30-634

ХАЉИНЕ | МАНТЛОВЕ | КОСТИМЕ

Велики избор штофа најновијих дезена

После претставе посетите реномирани ресторан

„Бајлонова пивница"

— Власник: *Јозеф Витлин* —

Скуп отмене публике
Српски специјалитети
на роштиљу и
првокласна европска
кухиња
Салонски оркестар
Бело и црно
Бајлоиово пиво
из бурета
Првокласна вина

1. Lieu de rassemblement des visiteurs de la Capitale et du public distingué
2. Spécialités serbes au gril et excellente cuisine européenne

3. Chaque soir concert
4. Bière claire et noire de tonneau
5. Vins de la meilleure qualité

ПУШТЕНИ У ПРОДАЈУ модели 1940 г.!

под геслом

нови модели... старе одлике

дивна репродукција звука ✪ солидна конструкција
елегантна линија

Продаја и на дугорочну отплату под веома повољним условима

Београд ■ Топличин венац - 6 ■ Тел. 29-330

Три шале на рачун писаца

Жури један књижевник преко Теразија.

— Куда ћеш? пита га пријатељ.

— Идем у позориште, даје се моја драма по четврти пут.

— А јеси ли понео револвер?

— Што?

— Па место је пусто и опасно.

—:—

— Зашто данас седе два човека у шаптачевој кућици?

— Па један шапуће, а други га, с времена на време, голица, да не би тај несрећник заспао.

—:—

— Добро би било, каже управник позоришта, да ваш комад има један чин мање.

— Али мој комад је у једном чину!

— Зато и кажем.

Жан Кокто
писац „Страшни родитељи"

ЕЛЕГАНЦИЈУ

ЗДРАВЉЕ

РАДОСТ

Највеће богатство - пружићете Вашој деци ако набавите „ПОЛАР" шлићуге

у нашој радњи ДВРДМ ФИЛИПОВИЋ и БРАТ

Београд, Краља Александра — 12

Позоришна сезона у Паризу

Позоришна сезона почиње лагано да оживљује, упркос тешкоћама које су настале због прописа пасивне одбране становништва. Ови прописи не само што отежавају изласке у вече, већ одређују контингенте публике за сваку салу, тако да се, у случају панике, гледаоци могу најхитније склонити у заклоне.

Осим тога знатан број уметника налази се под заставом, те је и то разлог што многа позоришта стоје затворена. Штете које су настале услед овог стања разумљиво су велике.

Захваљујући високим субвенцијама, једино су *Опера* и *Опера комик* могле да наставе рад дајући, природно, само дела из текућег репертоара.

Што се тиче драмских позоришта, осим националних сцена (*Француска комедија* и *Одеон*) која су наставила рад са ужим репертоаром, једва је још неколико позоришта отворило своја врата и то са репризама појединих успелих комада. Једини нов комад је *Ожиљак* Андреа Бирабоа, даван у позоришту *Дону*. Али цензура је већ сутрадан по премијери забранила даље приказивање *Ожиљка*.

Осим овога, само су још Саша Гитри својом *Флорансом* и Пјер Вебер *Венером са Или* означили почетак позоришне сезоне у Паризу, која је обећавала многе занимљивости а која је, стицајем околности, спала на тешко и мршаво животарење.

Позоришна зрнца

Први наш преводилац са француског хрватски племић и песник гроф Фран Крсто Франкопан, превео је на кајкавски дијалект четири прва призора из Молијерова „Жоржа Дандена". Пре водио је у затвору 1617, две године после версаљске премијере. То је један од првих превода Молијера уопште.

Доказано је да је данас
НАЈБОЉИ
НОЖ ЗА БРИЈАЊЕ
„Крокодил"

КРОКОДИЛ ЈЕ ОД
ШВЕДСКОГ ЧЕЛИКА
и широко БРУШЕН
Генер. заступство
Хилендарска 2, Занатски дом

ВЕНЧАЧКА
ВИНОГРАДАРСКА
ЗАДРУГА

извештава цењ. потрошаче добрих вина да се могу снабдети у свим количинама вина: ризлинг, малага, бисерка, смедеревка, ружица, триумф и вермутом, вињаком старим 15 година, шампањом и т. д., Београду, Подрум „Венчац" Карађорђева 27. Телефон 25-489

Око доласка Милоша Цветића у Београд

Иако се, на расписани стечај, јавио из Загреба већ крајем јула 1868, Милош Цветић није могао доћи у Београд пре априла 1869 године.[1] Узрок су томе биле углавном његове личне обавезе према Загребу, што не значи да није постојало и извесно колебање Позоришнога одбора у Београду, скоро нека врста неповерења према њему као глумцу.

Неки су га одборници познавали из доба *наступника позоришнога* Адама Мандровића, али му то није могло много користити, јер је још увек био пуки почетник у глуми. Ни на Јована Ђорђевића се није смело рачунати не знам колико; он је Цветићу био управник неколико месеци, крајем 1862 и почетком 1863 године, и можда га је, уосталом, знао само као *почетника који много обећаваши није могао* Изгледа, ипак, да му је понајвише сметао Матија Бан. Он ће, најзад, и 1874 године, после несумњивога глумачког напретка Цветићева, тврдити да је Димитрије Ружић *далеко способнији глумац у трагично-љубавним улогама* и отворено захтевати од Милана А. Симића да скине с репертоара неке његове комаде[2], *због оскуде вешта љубавника* и због тога што су *све трагичне љубавне улоге сиале на Цвешића, који за то ни од са*

---

[1] Уговор је потписао 1 априла, под бр. 121.

[2] Бан је тражио да се скину с репертоара *Мејрима, Марша Посадница, Добрила и Миленко* и *Ванда.*

Милош Цветић

Адам Мандровић

ме природе није позван, — као што сам каже на једноме месту.[3] Јован Бошковић и Ђорђе Малетић држали су се по страни у случају Милоша Цветића. Он се, дакле, обратио из Загреба познаницима и пријатељима који га нису много ценили, можда ни пре ни после тога; иако је, што је разумљиво, у сујети млада глумца, веровао да се у Београду мисли о њему не може бити лепше.

Високо поштовани Одборе!

Читајући у нашем листу „Србији", да је стечај за глумце, који желе ступити у друштво, сталног српско народнога позоришта у Београду отворен[4], усудих се и ја као стари члан српско народнога београдскога позоришта, — високо поштованом Одбору; понизно моју пријаву поднети.

Моје деловање при српском народном позоришту у београду, гди сам као члан; а у струци трагичног и млађаног љубавника; још онда на задовољство представљао: — с платом од 8# дуката мјесечно и једном представом на моју корист у шест месеци. — Које ће: ако је још који од поштоване господе из таташњег, у садашњем Одбору; потврдити моћи.[5] — Но од онога доба могу уверити високо поштовани одбор: да сам се знатно поправио и више знања за позориште прибавијо. Као што и то смем рећи: да сам се свагда примерно и угледно понашао; па и појмио задаћу једнога народнога представљача; — које ћу, ако ме високо поштовани Одбор почасти својим чланом назвати у свако доба подпуно моћи осведочити.

По захтевању високо поштованога Одбора ставићу редом точке по којима су услови обележени.

---

[3] Писмо М. Бана М. А. Симићу од 19 априла 1874.

[4] Стечај за глумце расписан је 18 јула, а пријаве су примане до 15 августа 1868.

[5] За време Мандровића, чланови Позоришнога одбора били су М. А. Петронијевић, М. А. Симић, Е. Јосимовић, А. Јовановић, Ј. Бошковић, Д. Јоксић и Ј. Х. Д. Рошу.

ПРОМЕТНИ МАГАЗИН

робно одељење у палати ЗАЛОЖНЕ БАНКЕ - Коларчева 5, међуспр.

МОДНИХ И ПРАКТИЧНИХ СВИЛЕНИХ ТКАНИНА за хаљине и друге потребе, ВУНЕНИХ ШТОФОВА за даме и господу, разних памучних тканина, чипкастих завеса, свилених јоргана, крзна на комаде, женских и мушких готових капута, бунди од крзна, кишобрана, рукавица, веша, чарапа од природне свиле и обичних по **најјефтинијим ценама** као и

ЦИПЕЛА најбољих марки за даме и господу по **окасионим ценама** добићете у великом избору у познатом

ПРОМЕТНОМ МАГАЗИНУ - палата Заложне банке Коларчева 5 (међуспрат)

I. Родио сам се у месту Чуругу, у Тителском Батаљону у Бачкој 1845 године 27 Јунија.[6]

II. Аустријиски поданик.

III. Свршио сам редовно:

„ 3. разреда местне српске школе.

„ 2. „ „ немачке школе.

„ 3. „ „ ћимназије.

IV. Две године данах бијо сам чланом српско београдског народнога друштва.[7] По године чланом српско народнога новосадскога друштва.[8] Две године сам код земаљскога Хрватскога народнога друштва.[9] Годину дана бијо сам код управитеља Кнежевића.[10]

V. Кроз свих пет и по година представљао сам стално, већ, поменуту струку, трагичног и млађаног љубавника. — изузимајући што сам кадкада у промени и коју интриганску заступио. Но од кад сам код овдашњег позоришта, разширијо се је мој делокруг и на конвезацијоне љубавнике, (ови су ми добро за руком пошли) на бонвиване, а и у карактеристичким улогама могу се употребити. Истинито смем рећи: да ми покушај ма у којој струци није зло за руком испао. (Но ја би најрадије задржао струку љубавника у којој сам највише употребљаван.[11])

VI. Плату сам имао 45 ф а вр. а од сад ако останем овде долазим на 50 ф а. вр. и једну представу на моју корист.[12]

Што се сведочанства тиче, тиме немогу високопоштованом Одбору задовољити што нисам никада такових тражијо, јер сам свагда осим таких приман бивао. Па зато нисам управо никада ни заискао од дотичних што сам свуда прије примљен бијо него што сам из кога друштва отишао. А одавде зато немогу послати, што би тим овдашњи одбор сазнао, да желим отићи; што је противно мојој користи.

Могу поуздано обећати, да ће високо поштовани Одбор самном пудпуно задовољан бити; а друго ослањам се, на познање појединих од господе Одборника.

---

[6] Овим се писмом, уосталом, исправља и грешка која се промакла Ристи Одавићу (Ст. Станојевића *Народна енциклопедија*, IV, 867): Милош Цветић се родио 27 а не 26 јуна 1845!

[7] Најпре је глумио под управом А. Мандровића, од краја марта 1864 до 29 априла 1865, кад је позориште укинуто; потом се и у растуреној дружини појављивао, с времена на време, на позорници, све до 29 марта 1866.

[8] У Новосадском позоришту бавио се од 8 октобра 1862 до краја марта 1863, с платом од 50 форината месечно (Д-р Д. Кириловић, *Српско народно позориште*, стр. 11).

[9] У Загреб је отишао октобра 1866. Већ 1 новембра исте године постаје редовним чланом, с платом од 45 форината месечно. Уговор је раскинуо крајем марта 1869.

[10] Почео је глумити у дружини Јована Кнежевића, у Великој Кикинди, 30 јануара 1862, и остао у њој до првог доласка у Београд.

[11] Молећи да му се повиси плата са 60 до 90 талира годишње, да би имао 360—390 талира, захтевао је да му се одреди улога љубавника у конверзационим комадима (Седница XXVII Позоришнога одбора од 1 августа 1869).

[12] На седници XI Позоришнога одбора од 14 марта 1869, под бр. 3, решено је да му се даје 300 талира годишње. Већу плату од њега добио је само Нестор Недељковић: 360 талира годишње.

Што се тиче подчињености закону, то ћу у свако доба веселим и радостним срцем учинити. — (ако в. п. Одбор о том посебну изјаву жели то ћу на захтевање одмах извршити.)

Једну молбу морам високо поштованом Одбору представити:—да би био тако добар, те на моју пријаву што пре одговорити изволијо — јер ће мо ми овде 22. овог месеца по новом уговоре подписати морати; зато би морао бар два дана пре рока знати на чему сам.

Ако ме високо поштовани Одбор удостоји примити ондах лепо молим и за путни трошак.[13]

Још једном молим високо поштовани Одбор да има увиђења као код старога члана!

У нади изчекујући и молећи за скори одговор

С високим поштовањем
понизни
Милош П. Цветић
члан Земаљскога Хрватскога
народнога Казалишта.

У Загребу 27 Јула 1868. год.

Из Београда није ништа одговарано, па је честити Милош Цветић морао писати још једном, после месец дана, свакако необично изненађен тако упорним ћутањем.

Високопоштованом Одбору:
за стално српско народно позориште
у Београду.

Ја се усуђујем понизно умолити, да би ми високопоштовани одбор изволијо на моју пријаву од 28 јула о. г. одговорити.[14] Јер ми је нужно знати, да ли су ми услови усвојени: или не. А то из тога узрока, што сам умолијо овдашњи одбор: да ми остави рок; са подпис уговора, до 15 септ. (по новом) које ми је и дозвољено. Зато на темељу тога и молим високопоштовани одбор: да би ми на моју понизну молбу до тог дана извешће, послати изволијо — т. ј. да ли ме је вољан за члана примити, и под којим условима. — Да могу на споменути дан овде: ако ме в. поштовани одбор тамо неприми; — без затезања и очекивања поднети ми уговор потписати.

Још једанпут молим да би ми в. поштовани одбор што скорије одговорио, да знам на чему сам.

С високим поштовањем
Милош П. Цветић
Члан Хрват. Земаљ.
позоришта.

У Загребу 23 августа 1868 године.

---

[13] „Како ће г. Цветић, глумац из Загреба, по својој изјави доћи овамо да тостује, то одбор одлучи, да му се у напред може издати 4 дук. цесарска, у случају ако би он то тражио“ (Седница IX Позоришнога одбора од 4 и 5 марта 1869, бр. 2). — За попутнину је стварно добио 5 дуката и, кад је дошао у Београд, 10 дуката позајмице на отплату по 2 дуката месечно (Седница XI Позоришнога одбора од 14 марта 1869, бр. 3).

[14] Писмо је написано 27 јула.

Најзад је успео да се дочепа Београда, после великих мука, уз посредовање Адама Мандровића, старог пријатеља. Чим је стигао у Београд, 1 априла Цветић је почео спремати улогу Димитрија у *Таковском устанку*.[15] Већ 13 априла 1869 године,[16] појавио се првипут пред београдском публиком као гост у истој улози, заједно с Димитријем Ружићем у улози Милоша.[17] Пре њега глумили су као гости Ружић са женом Драгињом,[18] Лаза Телечки,[19] Адам Мандровић[20] и Марија Јеленска.[21] Још увек се играло у Сушићевој кући. . .

Живојин Петровић

---

[15] То је први део *Српских Цвети* М. Бана, извођен још 1866; други део, под називом *Ослобођење*, приказан је, без икаква успеха, један једини пут 9 априла 1878.

[16] Несрећни 13 април није био несрећан ни за његову жену Марију Голубићеву; тачно годину дана доцније, 13 априла 1870, и она је освојила срца многобројних гледалаца првипут као Каролина у *Граничарима* од Ј. Фрајденрајха.

[17] Исте су улоге играли обојица и 21 априла. Прва претстава донела је 567.60, друга 474.20 д.

[18] Драгиња Ружић тумачила је првипут улогу Јулије Креки у *Пуковнику од осамнаест година* од Л Телечког, 13 марта 1869.

[19] Првипут се појавио, у улози Акторовића, у једночину *Ћушка пошто-пошто* од Диманоара (прерада Ђ. Рајковића), 15 марта 1869.

[20] Претставио се Београду првипут, као Робен у *Записима ђаволовим* од Арагоа и Вермона, 22 марта 1869.

[21] Задивила је лепотом и свежином слабо посећено позориште првипут, као Јулија Креки, 12 априла 1869, дан пре Цветићеве појаве.

ПРЕ КУПОВИНЕ:

посетите помодну трговину

Боранијашевић, Јовановић и Друг

Београд — Славија

и прегледајте последње новитете у **Свиленим, Вуненим и памучним тканинама** које добијају сваке недеље а нарочито већ познате ниске цене јер је у Вашем интересу.

Преглед робе слободан, куповина необавезна.

За народно Позориште у Београду, власник и уредник Милан Стојановић, Београд, Јовановa бр. 1. Штампарија „Ив. Гундулић", Краља Петра 54

БИБЛИОТЕКА МУЗЕЈА ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ БЕОГРАД

Krznarski salon

F A R K A Š

Izvešťava svoje cenjene mušterije da je svoju radnju preselio iz Knez Mihailove 31

u Knez Mihailovu 25

Ima najlepše Pariske modele od svih plemenitih krzna.

Jedna dobra adresa za vaše jesenje tkanine

Kesler i Šrek

prede **NINKOVIĆ**

Knez Mihajlova 21

Beograd

Кад је реч о ***моди и елеганцији*** *онда сви путеви воде у* **Бижутерију**

Кн. Михајлова 18.

ЗА ХЛАДНЕ ЗИМСКЕ ДАНЕ...

29

7252-57

Високе кућне папуче за децу, израђене од топлог вуненог дубла, са филцаним међуђоновима о кожним ђоновима.

39

7225-44

Купите ове торле и удобне папуче од вуненог дубла. **У њима ће Вам бити топло и сачуват ће Вас од назеба.** Од бољег дубла Дин. 49·

59

5451-44609

Ове дражесне ципелице од меке коже, са топлом поставом, пружају дечјим ножицама удобност и топлину.

39

38157-652

По киши не излазите без ових гумених каљача. У њима ће Вам ноге бити суве, не ћете назепсти, а кућа ће Вам бити чиста.

8

СИБИРАЦ

Топле вунене чарапе **неопходно потребне за зиму.** Дечје Дин. 8·–, 10·– и 12·–. Женске Дин. 15·– мушке Дин. 19·–.

129

2927-64622

Јаке мушке полуципеле за штрапац, тубастог облика, израђене од бокса, са кожним клинчаним ђоновима и потпетицама. У њима се нога угодно осећа.

Бата